

Kmiecik, Zenon

[Pracownia Historii Czasopiśmiennictwa...]

Kwartalnik Historii Prasy Polskiej 16/2, 162-163

1977

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

*

* *

Pracownia Historii Czasopiśmiennictwa Polskiego XIX i XX w. powstała z inicjatywy prof. Henryka Jabłońskiego w 1958 r. Pierwszym jej kierownikiem był początkujący wówczas badacz historii oświaty Zbigniew Marciniak. Prof. Józef Skrzypek objął kierownictwo Pracowni w 1959 r., będąc już doświadczonym historykiem i mając za sobą różne prace kierownicze w administracji państwowej i w bibliotekach. Pamiętam pierwszy dzień pobytu Profesora w Pracowni: po zapoznaniu się z zespołem pracowników skierował się ku księgozbiorowi Pracowni i zaczął szczegółowo przeglądać. Był to początek systematycznej wieloletniej pracy Profesora w kompletowaniu i gromadzeniu zbiorów naszej biblioteki. Profesor skrupulatnie przeglądał katalogi antykwaryczne, bibliografie, informatory wydawnictw i bacznie pilnował, aby książka, którą polecił zakupić, znalazła się w naszych zbiorach. Dzięki Jego wieloletniej pracy Pracownia ma najkompletniejszy zbiór w Warszawie dzieł dotyczących historii prasy polskiej.

Drugą centralną sprawą, wokół której koncentrowały się zainteresowania Profesora, było mobilizowanie zespołu Pracowni do opracowania bibliografii czasopiśmiennictwa polskiego. Od początku swego pobytu w Pracowni gromadził wszelkie bibliografie, różne informatory, w których znajdowały się dane dotyczące czasopiśmiennictwa polskiego. Pod kierownictwem Profesora nieliczny zespół Pracowni przy niewielkim udziale osób pracujących na pracach zleconych w ciągu kilku lat sporządził zapisy bibliograficzne wszystkich czasopiśmiennictw polskich od początku ich istnienia do 1949 r. Początkowo narzekało wielu z nas, że Profesor obciąża nadmiernie zespół Pracowni pracami nad bibliografią prasy polskiej i przez to opóźnia realizację naszych planów badawczych. Dopiero teraz, gdy ukazały się nasze pierwsze prace z historii prasy polskiej, możemy w pełni docenić dalekowzroczność i doświadczenie badawcze Profesora Skrzypka. Bez bibliografii tytułów prasowych nie mogłaby powstać żadna wyczerpująca praca monograficzna ani też podręcznik historii prasy polskiej. Większość zespołu Pracowni uczestniczyła w seminarium prof. Henryka Jabłońskiego prowadzonym na Uniwersytecie Warszawskim i pod jego kierownictwem pisała swe prace magisterskie, doktorskie i habilitacyjne. Profesor Skrzypek dysponując więcej wolnym czasem niż prof. Jabłoński nie szczędził swych rad i wskazówek badawczych przy pisaniu naszych pierwszych prac dotyczących historii prasy polskiej. Wiele razy zachęcał mnie szczególnie do opracowania czasopiśmiennictwa konspiracyjnego i nurtu niepodległościowego w prasie polskiej na przełomie XIX i XX w.

W 1961 r. jako początkujący adiunkt prowadziłem wspólnie z Profesorem Skrzypkiem kwerendę archiwalną w Centralnym Historycznym.

Archiwum Państwowym w Leningradzie. Przez cały miesiąc pobytu w Leningradzie miałem możliwość w codziennej pracy bliżej poznać Profesora, Jego poglądy badawcze i metody poszukiwań archiwalnych. Przychodził on o godz. 9 rano do archiwum i do godz. 15-ej przeglądał skrupulatnie wszelkie akta przynoszone przez archiwistów. Zalecał inwentaryzować takie źródła, w których były nawet bardzo skromne informacje o prasie polskiej. W wielogodzinnych rozmowach z Profesorem poznałem bliżej Jego plany badań archiwalnych. Już wtedy miał on dość dobre rozeznanie w stanie zachowania się źródeł dotyczących historii prasy polskiej. Zdawał sobie sprawę, że przechowały się bardzo nieliczne w stanie szczątkowym archiwa redakcyjne różnych pism polskich i dlatego podkreślał, że należy poszukiwać informacji o prasie polskiej w aktach administracji państwowej i policji, które by badaczowi pozwoliły przekroczyć ramy tradycyjnych opisów opracowywanych pism, ograniczających się do rejestrowania nazwisk redaktorów oraz współpracowników i dat ukazywania się ich.

Profesor Skrzypek zachęcał wszystkich swoich współpracowników, aby w swoich badaniach historycznych nie ograniczali się do opracowywania zewnętrznej treści czasopiśmiennictwa, lecz uwzględniali wiele innych zakulisowych czynników mających wpływ na jego funkcjonowanie. Był ciekaw nowych odkryć archiwalnych całego zespołu Pracowni. Na comiesięcznych zebraniach Pracowni uważnie wsłuchiwał się w sprawozdania, które poszczególni koledzy wygłaszali ze swych prac, a m. in. z poszukiwań archiwalnych w działach rękopisów bibliotecznych, zadawał szczegółowe pytania referującym, komentował te wypowiedzi i wysuwał propozycje dalszych badań. Pozwalało to zespołowi Pracowni orientować się w całości badań nad historią prasy polskiej XIX i XX w. oraz wzbogacało nas o nową wiedzę, której nie można było zdobyć z lektury książek i czasopism.

Nie tylko ja, ale i inni moi koledzy, którzy już z Pracowni odeszli, zachowaliśmy w pamięci sympatię dla Profesora Skrzypka i zawsze wspominając będziemy z wdzięcznością Jego imię, ponieważ Jego przyjaznej i życzliwej pomocy doświadczonego kierownika zawdzięczamy bardzo dużo.

Zenon Kmiecik